

A digitalizálás nem kizárólag intézményi feladat, hanem széles körű szakmai együttműködés

Több mint 10 éve az OSZK munkatársa. Mesélne röviden arról, hogy milyen szakmai út vezetett el a mostani munkaköréig?

Ott kezdeném, hogy alapvetően nem terveztem a könyvtárosi pályára lépni. Magyar-testnevelés szakos tanár akartam lenni, de egy gimnáziumi éveim alatt jelentkező egészségügyi probléma miatt nem javasolták a testnevelés szakot, ezért találnom kellett valamit a magyar szak mellé. A választásom az informatikus könyvtáros szakra esett az Eszterházy Károly Egyetemen, még a bolognai rendszer előtti főiskolai képzésben, de nem terveztem, hogy könyvtárosként fogok elhelyezkedni. A főiskolai képzés első évét követően azonban megváltoztak a terveim, amiben nagy szerepe volt tanáraimnak, akiknek köszönettel tartozom ezért. Ahogy egyre inkább megismerkedtem a szakmával határozott döntésre jutottam. Könyvtárosként a nemzeti könyvtárban szeretnék dolgozni. Tóvári Judit, Czeglédi László, Lengyelné Molnár Tünde és Verók Attila egyaránt fontos és hiteles emberek számomra a szakmai munkám során. A diploma megszerzését követően azonnal be is küldtem az önéletrajzomat az OSZK-ba, majd négy évvel később megcsörrent a telefonom és Kaposváriné Dányi Éva osztályvezető asszony behívott egy állásinterjúra.

2014. február 4-én kezdtem az Országos Széchényi Könyvtárban dolgozni, a Gyűjtésmegőrzési és Állománynyilvántartó Osztály munkatársaként, ahol feladataim közé tartozott a kötelezpéldányok érkeztetése. A munkám során a raktári jelzetadás folyamatának megújításába kezdtem, ami sikeresnek bizonyult, ezért ennek egyenes következménye lett, hogy szűk egy év után felkértek a Mikes Kelemen Program koordi-

nálására. Ezt a feladatot 2016 május végéig láttam el, majd több mint négy éven keresztül vezettem a Raktári Osztályt. 2020-ban, Rózsa Dávid főigazgatói kinevezését követően felkért a Gyűjtésmegőrzési Főosztály vezetésére. A megbízással kapcsolatban világos elvárást fogalmazott meg: azt kérte, hogy újítsam meg a nemzeti könyvtár állományvédelmi és digitalizálási folyamatait. Úgy gondolom, hogy az elmúlt években az intézmény ezen a területen jelentős eredményeket ért el. Idén január 15-től a főigazgató úr részéről már egy tágabb fókuszú elvárás fogalmazódott meg: a könyvtárszakmai folyamatok átfogó megújításában számít a munkámra.

Jelenleg melyek azok a projektek, amelyekben aktuálisán sok a teendő, a megoldandó feladat?

A tennivalók sora elég hosszú, mivel jelenleg még a Gyűjtésmegőrzési Főosztály vezetésének feladatait is ellátom az általános főigazgató-helyettesi teendők mellett. Csak néhány példát említve: 2026. március 16-án indítottuk a Széchényi Ferenc Könyvprogramot, amely rendkívül hasznos gyűjtésmegőrzési lehetőséget nyitott a könyvtárak számára; az archiválási célú példányok Piliscsabára, a 2024-ben átadott archivális raktárba történő költöztetése szintén kiemelt projekt. A legfontosabb feladat azonban, amelybe az idén belekezdünk, egy új, 2026–2030 közötti időszakra szóló stratégia kidolgozása a nemzeti könyvtár számára. Ez az új stratégia egyértelműen a szolgáltatásaink megerősítésére helyezi a hangsúlyt.

Mészáros Tamás ez év februárjától az Országos Széchényi Könyvtár főigazgató-helyettese, akivel szakmai múltjáról és jelenlegi feladatairól is beszélgettünk. Az interjúban arról is szó esik, hogy jelenleg melyek az OSZK a legfontosabb projektjei a digitalizálás terén.

Kiemelt feladatunk a határon túli, magyar vonatkozású dokumentumok, a hungarika-állomány feltárása és digitalizálása is

Hosszú évek óta kiemelten foglalkozik a nemzeti könyvtár digitalizálási tevékenységével, stratégiájával. Miben sikerült előrelépni a digitális tartalomszolgáltatás tekintetében? Milyen lehetőségek vannak még a közeljövőt illetően?

Az elmúlt években valóban komoly eredményeket értünk el a digitalizálás téren. 2020-ban kezdtünk bele a folyamataink megújításába és ennek eredményei szám szerint jól kimutathatóvá váltak. 2022-ben az Országos Széchényi Könyvtár törvényében addig példátlan módon 6,5 millió oldal digitalizálása valósult meg. 2023-ban ez a teljesítmény megduplázódott, majd 2024-ben és 2025-ben az intézmény már évi 14 millió oldalt meghaladó szinten végezte a digitalizálást, stabilan és kiszámíthatóan fenntartva ezt a kapacitást. Ez a fejlődés nem egyszeri siker, hanem egy következetesen felépített, hosszú távon is fenntartható szakmai működés eredménye. Az Országos Széchényi Könyvtár teljesítménye európai összehasonlításban is figyelemre méltó lett. Az évek során egy szakmailag rendkívül erős csapat jött létre. Kukár Barnabás Manóinak, Klinger Gábornak és Rényi Mátyás Attilának elvülhetetlen érdemei vannak ezeknek az eredményeknek a megvalósításában.

2024-től már jelentősen növelni tudtuk a digitális tartalmaink láthatóvá tételét is. Tagadhatatlan, hogy van előttünk feladat ezen a téren, az idén ezért megcéloltuk, hogy április végéig 12 millió oldalt tudjunk tartalomszolgáltatásba adni. Ez egy fontos projekt, tekintve, hogy a 2025-ös évben az online felületeink látogatottsága megközelítette a 60 millió megtekintést. A cél egyértelműen az, hogy lépésről lépésre elérjük, hogy a digitális tartalmak szolgáltatásba kerülése le tudja követni a digitalizálás ütemét.

A digitalizálás terén milyen együttműködések sikerült kötni az elmúlt években. Kiemelne ezek közül néhányat?

Az elmúlt években a nemzeti könyvtár tudatosan arra törekedett, hogy a digitalizálás ne kizárólag intézményi feladat legyen, hanem széles körű szakmai együttműködésekre épülő, országos és határon túli közös programmá váljon. Ennek eredményeként mára egy kifejezetten kiterjedt partnerségi háló jött létre.

Hazai szinten együttműködünk felsőoktatási és kutatóintézményekkel, közgyűjteményekkel, valamint egyházi gyűjteményekkel is. Kiemelhető például az Eötvös Loránd Tudományegyetemmel kötött megállapodás, amely az OSZK történetének egyik legnagyobb volumenű digitalizálási projektje: közel kétszáz ezer doktori disszertáció és szakdolgozat digitalizálása zajlik, több mint tízmillió oldal terjedelemben. Emellett együtt dolgozunk többek között a Debreceni Egyetemmel, a Szegedi Tudományegyetemmel, a Pannon Egyetemmel, valamint a Bölcsészettudományi Kutatóközponttal, jellemzően tudománytörténeti, helytörténeti és speciális gyűjteményi anyagok digitalizálására kapcsán. Helyismereti vonatkozású hírlapok digitalizálását pedig vidéki könyvtárak szakmai támogatásával, az általuk összeállított igények alapján végezzük immár 2 éve folyamatosan. A projekt keretén belül már több mint 3 millió oldalnyi hírlapot tettünk online elérhetővé.

Fontos hangsúlyt kaptak az egyházi együttműködések is, például a Pécsi Egyházmegyével, az Esztergomi Főszékesegyház Könyvtárával vagy a Nagyváradai Római Katolikus Püspökséggel. Ezekben az esetekben muzeális értékű kéziratok, régi könyvek digitalizálása valósult meg, mindig szoros állományvédelmi felügyelet mellett.

Az egyik legnagyobb szakmai és nemzetközi érdeklődést kiváltó együttműködésünk a Haydneum – Magyar Régizenei Központtal zajlik. Ennek keretében az Esterházy-gyűjtemény és más jelentős

kottatárak anyagából több mint 800, 17–19. századi kéziratot zenemű vált digitálisan hozzáférhetővé. A projekt különlegessége, hogy a digitalizálás nem öncélú: a tudományos feldolgozás, a modern kottakiadás, valamint a koncert- és lemezbemutatók mind ugyanannak a folyamatnak a részei.

Kiemelt feladatunk a határon túli, magyar vonatkozású dokumentumok, a hungarika-állomány feltárása és digitalizálása is. Ennek érdekében dolgozunk együtt többek között kárpátaljai, vajdasági és erdélyi intézményekkel.

Hogy ne csupán a munkáról beszélgesünk: mivel foglalkozik, ha van némi szabadideje?

Sokan tudják rólam, hogy bizonyos mértékben munkamániás vagyok; ezt nem is szeretném tagadni, hiszen szeretem a munkámat. Ugyanakkor az Országos Széchényi Könyvtár a családom után csak a második helyet foglalja el az életemben. Feleséggel két gyermeket nevelünk: Márk fiam és Nóri lányom is sokat segítenek a ház körüli feladatokban és a kertészkedésben, emellett gyakran kirándulunk is – számomra ezek jelentik a legnagyobb kikapcsolódást.